

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kansanedustajan oikeudesta eläkkeeseen ja laiksi valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta.

Eduskunnan työskentely on jatkuvasti kehittynyt edustajilta yhä enemmän työtä ja aikaa vaativaksi. Tämä kehitys käy ilmi muun muassa tarkastettaessa eduskunnan koossaoloaikaa eri vuosina. Yksikamarisen eduskunnan alkuvuosina, ennen vuotta 1917, varsinaiset valtiopäivät kestivät keskimäärin 99 päivää, mutta vuosina 1917—1946 eduskunta on ollut koolla keskimäärin 199 päivää vuodessa. Eri vuosikymmeninä on varsinaisten valtiopäivien pituus vuosittain vaihdellut siten, että se 1920-luvulla oli keskimäärin 155 päivää, 1930-luvulla 179 päivää ja 1940-luvulla tähän mennessä 298 päivää.

Vaikkakin on otaksuttava, ettei eduskunta joudu, olojen sodan jälkeen vähitellen vakiintuessa, jatkuvasti olemaan koolla niin pitkiä aikoja kuin viime vuosina, on kuitenkin todennäköistä edustajan toimen hoitamisen tulevan pysyvästi vaatimaan edustajilta niin paljon aikaa, että se on omiaan haittaamaan heidän varsinaisen ansiotoimintansa harjoittamista. Kun henkilö, joka on ollut edustajana useilla valtiopäivillä, on uhrannut voimiaan ja työtään yhteiseksi hyväksi, voidaan yhteiskuntaa pitää velvollisena ainakin osaksi turvaamaan hänen toimeentulonsa hänen saavutettuaan sellaisen iän, jolloin työkyky yleensä alkaa heiketä.

Eräissä, tosin verrattain harvalukuisissa tapauksissa, onkin valtion varoista myönnetty ylimääräisiä eläkkeitä entisille kansanedustajille sen perusteella, että he ovat toimineet pitkiä aikoja edustajina ja sen lisäksi muutoinkin osallistuneet valtiolliseen ja yhteiskunnalliseen elämään. Yksityisten liike- tai teollisuuslaitosten työssä oleville henkilöille on yhä useammissa tapauksissa järjestetty eläkkeet ja eläkeoikeus on myös valtion viran tai toimen haltijain oikeudesta eläkkeeseen annettua

lakia 22 päivänä joulukuuta 1942 muutettaessa annettu muun muassa valtion ylimääräisen toimen haltijoille. Näin ollen olisi Hallituksen mielestä edustajillekin lailla turvattava oikeus eläkkeeseen, niin kuin äskettäin on tehty Tanskassa muuttamalla 12 päivänä heinäkuuta 1946 annetulla lailla Tanskan vaalilakia (Lov om Valg till Rigsdagen). Ehdotus mainitunlaiseksi laiksi sisältyy tähän esitykseen.

Edustajien eläkeoikeuden tulisi Hallituksen mielestä rakentua pääkohdiltaan samoille perusteille kuin valtion viran tai toimen haltijain eläkeoikeus, ottamalla kuitenkin huomioon edustajantoimen erikoisluonne. Oikeus eläkkeeseen olisi myös rajoitettava koskemaan vain edustajia eikä heidän leskiään tai orvoiksi jääneitä lapsiaan. Viimeksi mainitussa kohden sanottu Tanskan laki on toisella kannalla, mutta tämä johtuu siitä, että Tanskassa pidätetään eläke-edun korvaukseksi edustajainpalkkioista määräprosentti. Pidätys tarkoittaa myös edustajille tulevan eläke-edun korvaamista.

Valtion peruspalkkaiselle viran tai toimen haltijalle, ylimääräisen toimen haltijalle sekä valtion työssä olevalle työntekijälle suoritetaan valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen 30 päivänä joulukuuta 1924 annetun lain (323/24) mukaan, sellaisina kuin lain 1, 3, 5, 6 ja 17 § ovat 22 päivänä joulukuuta 1942 annetussa laissa (1031/42), eläkettä säännöllisessä tapauksessa, jos hän, täytettyään 30 vuotta, on ollut valtion palveluksessa tai työssä vähintään 10 vuotta. Täyden eläkkeen, joka on 60 sadalta peruspalkasta, saa eläkkeeseen oikeutettu kolmenkymmenen eläkevuoden perusteella. Sitä vähemmiltä eläkevuosilta eläke lasketaan niin moneksi kolmanneksikymmenenneksi osaksi täydestä eläkkeestä, kuin eläkevuosien määrä osoit-

taa. Sanotun lain mukaan on ylin eläke kuitenkin 70,000 markkaa. Eläkkeisiin vuonna 1946 myönnetyn kalliinajanlisän johdosta tämä enimmäismäärä on nyttemmin 127,500 markkaa. Eläkkeiden korottamisen yhteydessä ehdotetaan ylin eläke määrättäväksi 180,000 markaksi.

Edustajankin eläkeoikeuden edellytykseksi ehdotetaan määrättäväksi, että hän on ollut edustajana vähintään kymmenen vuotta (1 §). Tämä merkitsee siis säännönmukaisissa tapauksissa, että hänet on ainakin neljässä eri vaalissa valittu edustajaksi. Täyteen eläkkeeseen tulisi Hallituksen mielestä kuitenkin riittää, niinkuin Tanskassakin on katsottu riittäväksi, kaksikymmentä eläkevuotta. Sanotun ajan edustajana toiminut on jo varsin pitkäaikaisesti saanut osakseen valitsijainsa luottamuksen ja kauan aikaa joutunut osallistumaan valtiolliseen elämään. Toisaalta olisi kuitenkin se seikka, että jo kaksikymmentä eläkevuotta oikeuttaisi täyden eläkkeen saamiseen, otettava huomioon eläkkeen suuruutta määrättäessä.

Oikeus eläkkeen saamiseen ehdotetaan alkavaksi edustajan saavuttaessa 60 vuoden iän taikka, jos hän silloin on vielä edustajana, edustajantoimen päättyessä. Eläkkeen saamisen esteenä olisi kuitenkin se, että edustajana toiminut on muusta syystä kuin holhouksen alaiseksi asettamisen takia vaalioikeutta vailla, vapausrangaistusta kärsimässä, vieraan vallan palveluksessa tai ulkomailla, mikäli oleskelu siellä on kestänyt vähintään kolme vuotta. Esteen laka- tessa eläkkeeseen oikeutetulle olisi myönnettävä eläke. Vieraan vallan palveluksessa oleminen tai oleskelu ulkomailla eivät laki- ehdotuksen mukaan kuitenkaan olisi ehdotomana esteenä eläkkeen myöntämiseen (2 §).

Eläkevuosiksi olisi Hallituksen mielestä, eduskunnan koossaoloajoista riippumatta, luettava edustajan koko toimikausi. Se seikka, ettei eduskunta ole säännöllisesti ollut koko vuotta koolla, olisi sen sijaan otettava huomioon eläkkeen suuruutta määrättäessä. Vaikkakin eri valtiopäivillä edustajina toimineet eivät joudu samanlaiseen asemaan, jos valtiopäivien koossaoloajan pituudelle ei eläkevuosia laskettaessa anneta merkitystä, vaikuttaa tässä kohden kuitenkin tasottavasti se, että saadakseen eläkkeen edustajan on täytynyt olla useilla

valtiopäivillä, jotka ovat kestäneet eri pitkiä aikoja. Eduskunnan koossaoloaikaa ei myöskään aina ole laskettu samalla tavoin, minkä lisäksi eräiden valiokuntien jäsenet suorittavat työtä silloinkin, kun eduskunta ei ole koolla. Kaikki edustajat eivät myös joudu yhtä suuressa määrin osallistumaan eduskunnan työhön, koska tämä riippuu muuten muasssa siitä, ovatko he ja minkä valiokuntien jäseniä.

Eläkkeen suuruus olisi Hallituksen käsityksen mukaan sopivimmin määrättävissä säätämällä, että täyden eläkkeen määrä on oleva yhtä suuri, kuin johonkin palkkausluokkaan kuuluvan valtion peruspalkkaisen viran tai toimen haltijalle tuleva täysi eläke. Tällöin eläkkeiden määriin ehkä tehtävät muutokset puheena olevaa lakia muuttamatta vaikuttaisivat edustajienkin eläkkeisiin.

Hallitus on Eduskunnalle aikaisemmin antamassaan esityksessä ehdottanut edustajille suoritettavaksi vuotuisen palkkion, jonka määrä on 240,000 markkaa. Muualta kuin Helsingistä ja sen lähiympäristöstä oleville edustajille on ehdotettu suoritettavaksi lisäkorvausta, mutta tätä ei voida eläketä määrättäessä ottaa huomioon, koska sanottu korvaus johtuu toisella paikkakunnalla asumisesta aiheutuvista lisäkustannuksista. Mainittu vuotuinen palkkio vastaa noin 335,000 markan verollista tuloa eli siis 33—34 palkkausluokkaan kuuluvan peruspalkkaisen viran haltijalle virkamiesten palkkauksen korotusehdotuksen mukaan tulevaa palkkaa.

Niinkuin edellä on mainittu, olisi se seikka, ettei eduskunta säännöllisesti ole koko vuotta koolla, otettava huomioon eläkkeen suuruutta määrättäessä. Eduskunnan keskimääräinen koossaoloaika viimeisinä kolmenakymmenenä vuonna on ollut 199 päivää eli siis lähes viisi yhdeksättösoosa vuotta. Tämä osa mainituista 335,000 markasta on noin 186,000 markkaa, mikä virkamiesten palkkojen korotusehdotuksen mukaan vastaa suunnilleen 22 palkkausluokan peruspalkkaa. Kun edustaja kuitenkin saisi täyden eläkkeen jo kahdenkymmenen eläkevuoden perusteella, on katsottu oikeaksi, että edustajan täysi eläke määrättäisiin samaksi kuin 18 palkkausluokkaan kuuluvan viran tai toimen haltijan täysi eläke siihen ehkä maksettavine lisäyksineen (3 §). Edustajan täyden eläkkeen määrä olisi

näin ollen, jos virkamiesten palkkoja korotetaan Hallituksen ehdottamalla tavalla, 92,340 markkaa.

Kun eduskunnan kanslian menosäännön perusteista 30 päivänä maaliskuuta 1928 annetun lain (107/28) 4 §:n mukaan kansliatoimikunta myöntää eläkkeet eduskunnan viran tai toimen haltijoille, voidaan myös edustajien eläkkeiden määrääminen sopivasti antaa kansliatoimikunnan tehtäväksi. Jotta eläkkeistä valtiolle johtuvat kustannukset tulisivat otetuiksi huomioon muiden eduskunnan menojen yhteydessä, ehdotetaan eläkkeet maksettaviksi kansliatoimikunnan toimesta eikä valtiokonttorista, minne eläkkeiden maksaminen yleensä on keskitetty (5 ja 9 §:n 1 mom.).

Eläkkeen saamiseksi olisi edustajan tai edustajana toimineen tehtävä hakemus. Jollei hakemusta tehdä kuuden kuukauden aikana siitä lukien, jolloin oikeus eläkkeen saamiseen syntyi, ehdotetaan eläke maksettavaksi vasta hakemusta seuraavan kalenterikuukauden alusta, kun taas eläke muutoin maksettaisiin oikeuden syntymisen ajankohdasta lukien (6 §). Yhdenmukaisesti virkamiesten eläkkeitä koskevien säännösten kanssa ehdotetaan, että nostamattomien eläke-erien vanhentumisaika määrätään kolmeksi vuodeksi (9 §:n 2 mom.).

Säännökset siitä, missä tapauksissa eläke-oikeus tai oikeus eläkkeen nostamiseen menetetään joko kokonaan tai määrättyksi ajaksi, sisältyvät lakiehdotuksen 4 ja 7 §:ään. Edustaja voidaan valtiopäiväjärjestyksen 17 §:n mukaan julistaa edustajantoimensa menettäneeksi. Samanlainen seuraamus voitaisiin vuoden 1946 valtiopäiville annettuun Hallituksen esitykseen N:o 63 sisältyvän, valtiopäiväjärjestyksen muuttamista tarkoittavan ehdotuksen mukaan tuomita myös valtiopäiväjärjestyksen 8 §:n nojalla eräissä tapauksissa. Edustajantoimen menetyksen seuraamukseksi ehdotetaan, että edustaja menettää myös eläke-oikeutensa, mikäli hänelle on edustajantoimen perusteella aikaisemmin myönnetty eläke. Siinä tapauksessa, että edustaja ei vielä ole saanut eläkettä, hän menettäisi oikeuden eläkevuosiensa hyväkseen lukemiseen (4 §). Tämän lisäksi eläkeoikeus menettäisiin vieraan vallan palvelukseen tai ulkomaille vähintään kolmeksi vuodeksi siirtymisen vuoksi. Kansliatoimikunnalle ehdo-

tetaan kuitenkin annettavaksi oikeus viimeksi mainituissa tapauksissa päättää eläke-oikeuden säilymisestä tai, jos se jo on menetetty, sen palauttamisesta (7 §).

Virkamiesten eläkkeitä koskevien säännösten mukaan oikeus eläkkeen saamiseen lakkaisi muun muassa valtakunnan kansalaisuuden menettämisen vuoksi, mutta eläke voitaisiin palauttaa, jos eläkkeeseen oikeutettu jälleen saa Suomen kansalaisuuden. Kun Suomen kansalaisuus on vaalioikeuden edellytyksenä, olisi Hallituksen mielestä tässä, samoin kuin, jäljempänä mainittavin poikkeuksin, muussakin tapauksissa, joissa edustaja menettää vaalioikeutensa, pidettävä riittävänä, että hänelle ei suoriteta eläkettä siltä ajalta, jona hän on vaalioikeutta vailla. Jos vaalioikeus palautuu, eläkkeensaaja saisi siitä alkaen jälleen ilman eri hakemusta nostaa eläkkeensä. Milloin vaalioikeuden menettäminen kuitenkin johtuisi siitä, että eläkkeensaaja on asetettu holhouksen alaiseksi, ei eläkettä pidätettäisi, koska eläkkeensaaja tällöin useissa tapauksissa tarvitsee sitä taloudellista tukea, jota eläkkeellä pyritään antamaan. Jos edustajana toiminut henkilö, joka saa puheena olevaa eläkettä, sittemmin valitaan jälleen edustajaksi, on asianmukaista, ettei hänelle suoriteta eläkettä siltä ajalta, jona hän saa edustajanpalkkiota. Tästä, samoin kuin siitä, ettei eläkettä suoriteta rangaistuslaitoksessa välittömästi tuomittua vapausrangaistusta kärsivälle, on otettu säännökset 8 §:ään.

Hallitus pitää asianmukaisena, että edustajana toiminut saisi, niinkuin asianlaita on Tanskanin vastaavan lain mukaan, nostaa eläkkeensä siitä riippumatta, saako hän palkkausta valtiolta tai muuta palkkaa. Ainoastaan edustajanpalkkio tekisi tässä kohden poikkeuksen, niinkuin edellä on mainittu. Puheena olevan eläkkeen erikoisluonteesta vuoksi ehdotetaan niin ikään Tanskan lakia vastaavasti säädettäväksi, että edustajana toimineelle valtion varoista maksettava muu eläke ei kokonaan estäisi edustajantoimesta tulevan eläkkeen saamista. Rajoituksena olisi tässä kohden kuitenkin, että eläkkeiden yhteinen määrä ei saisi olla valtion peruspalkkaisen viran tai toimen haltijalle maksettavaa ylintä eläkettä suurempi. Sen ohessa olisi kysymyksessä olevan lain mukaan maksettavasta eläkkeestä tällöin joka tapauksessa vähennettävä puolet, kuitenkin enintään puolet muun eläkkeen määrästä.

Edellä selostetut säännökset on otettu lakiehdotuksen 10 §:ään.

Eläkeoikeutta ei ehdoteta puheena olevalla lailla sikäli taannehtivaksi, että se koskisi myöskin aikaisemmin edustajina toimineita henkilöitä. Lain soveltamisen edellytyksenä olisi, että kysymys on lain voimaoloaikana edustajana toimineesta henkilöstä. Tällaisella henkilöllä olisi kuitenkin oikeus lukea eläkevuosina hyväkseen myös se aika, jonka hän on ennen lain voimaantuloa toiminut edustajana.

Niinkuin aikaisemmin on mainittu, on eräissä tapauksissa valtion varoista myönnetty ylimääräisiä eläkkeitä edustajina toimineille taikka heidän leskilleen ja orvoiksi jääneille lapsilleen. Hallituksen mielestä olisi kansliatoimikunnalle puheena olevalla lailla annettava oikeus ylimääräisten eläkkeiden myöntämiseen muun muassa sellaisille aikaisemmin edustajana toimineille, joita laki ei koske, sekä edustajana toimineen leskelle ja orvoiksi jääneille lapsille siitä riippumatta, milloin heidän huoltajansa on ollut edustajana. Näitä eläkkeitä myönnettäessä olisi noudatettava samoja perusteita, kuin valtion ylimääräisiä eläkkeitä muutoin annettaessa.

Edustajan oikeudellisen aseman perusteet on säännöstelty valtiopäiväjärjestyksessä. Valtiopäiväjärjestyksen 16 §:n mukaan on edustajalla oikeus saada valtion varoista palkkio ja matkakustannusten korvaus. Niistä määrätään lailla, jota koskeva ehdotus on käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 70 §:n säätämässä järjestyksessä.

Valtiopäiväjärjestystä ja sen 16 §:ää täytynee tulkita niin, että edustajalle ei ole tarkoitettu annettavaksi sellaisia palkkauksen luontoisia taloudellisia etuja, joita sanotussa pykälässä ei ole mainittu. Kun myöskään hallitusmuodon 65 §:ssä olevan, eläkkeitä koskevan säännöksen ei voida katsoa tarkoittavan edustajia, ehdotetaan valtiopäiväjärjestyksen 16 §:ää täydennettäväksi lisäämällä siihen uusi, neljäs momentti, jonka mukaan edustajan eläkeoikeudesta säädetään lailla. Koska edustajille tuleva eläke ei ole merkitykseltään verrattavissa edustajanpalkkioon, voitaisiin Hallituksen mielestä eläkeoikeudesta säätää tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä eikä valtiopäiväjärjestyksen 70 §:n mukaisesti käsiteltävällä lailla.

Sen perusteella, mitä edellä on lausuttu, annetaan Eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

Laki

kansanedustajan oikeudesta eläkkeeseen.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Kansanedustajalla, joka yhtäjaksoisesti tai eri aikoina on ollut edustajana kymmenen vuotta, on oikeus saada valtion varoista eläkettä sen mukaan, kuin jäljempänä säädetään.

2 §.

Oikeus eläkkeen saamiseen alkaa, kun eläkkeeseen oikeutettu täyttää kuusikymmentä ikävuotta taikka, jos hän silloin on edustajana, kun hänen edustajantoimensa päättyy.

Mikäli eläkkeeseen oikeutettu 1 momentissa tarkoitettuna ajankohtana on vaali-oikeutta vailla muusta syystä kuin hoidoksen alaiseksi asettamisen takia taikka

rangaistuslaitoksessa kärsimässä välittömästi tuomittua vapausrangaistusta tahi vieraan vallan palveluksessa tai ulkomailla, missä hänen oleskelunsa on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään kolme vuotta, hänellä ei kuitenkaan ole oikeutta eläkkeen saamiseen, ennenkuin hän on jälleen saanut vaali-oikeuden, vapautunut rangaistuslaitoksesta, luopunut vieraan vallan palveluksesta tai palannut maahan.

Erityisten syiden perusteella voidaan eläkkeeseen oikeutetulle sen estämättä, mitä edellä on sanottu, myöntää oikeus eläkkeen saamiseen ennenkuin hän on luopunut vieraan vallan palveluksesta tai palannut ulkomailta maahan, jos muut tässä laissa säädetyt edellytykset ovat olemassa.

3 §.

Täysi eläke vastaa kahdeksanteentoista palkkausluokkaan kuuluvan peruspalkkaisen valtion viran tai toimen haltijalle tulevaa täyttä eläkettä siihen ehkä maksettavine lisäyksineen. Tämä eläke annetaan edustajana toimineelle, joka on ollut edustajana kaksikymmentä vuotta tai sitä kauemmin. Kymmenen eläkevuotta oikeuttaa kymmeneen kahdenteenkymmenenteen osaan täyden eläkkeen määrästä ja jokainen niitä seuraava täysi eläkevuosi lisäksi yhteen kahdenteenkymmenenteen osaan siitä, kunnes täysi eläkemäärä saavutetaan.

4 §.

Jos edustaja on julistettu edustajantoinensa menettäneeksi, hän menettää myös oikeutensa siihen mennessä olevien eläkevuosiensa hyväkseen lukemiseen taikka, jos hänelle edustajantoimen perusteella on tämän lain nojalla aikaisemmin myönnetty eläke, oikeutensa siihen.

5 §.

Tämän lain mukaan annettavat eläkkeet myöntää hakemuksesta eduskunnan kansliatoimikunta.

6 §.

Eläke maksetaan siitä alkaen, jolloin oikeus eläkkeen saamiseen syntyi, mikäli kansliatoimikunnalle osoitettu hakemus on eduskunnan kansliaan annettu kuuden kuukauden kuluessa sanotun ajankohdan jälkeen. Jos hakemus tehdään myöhemmin, eläke maksetaan hakemuksen antamispäivää lähinnä seuraavan kuukauden alusta.

7 §.

Jos eläkkeensaaja ryhtyy vieraan vallan palvelukseen tai eläkkeen myöntämisen jälkeen yhtäjaksoisesti on ollut ulkomailla kolme vuotta, hän menettää oikeutensa eläkkeeseen.

Kansliatoimikunta voi kuitenkin eläkkeensaajan hakemuksesta päättää, ettei eläkettä menetetä 1 momentissa mainitusta syystä, taikka, jos oikeus ennen hakemuksen tekemistä jo on menetetty, palauttaa sen aikaisintaan hakemuksen antamispäivästä.

8 §.

Eläkkeensaajalla ei ole oikeutta saada eläkettä siltä ajalta, jona hän

1) eläkkeen myöntämisen jälkeen uudelleen edustajaksi valittuna saa edustajanpalkkiota;

2) muusta syystä kuin holhouksen alaiseksi asettamisen takia on vaalioikeutta vailla; tai

3) rangaistuslaitoksessa kärsii välittömästi tuomittua vapausrangaistusta.

9 §.

Eläke maksetaan kansliatoimikunnan toimesta kuukausittain sen kuukauden loppuun saakka, jonka aikana eläkkeensaaja on kuollut. Ennen eläkkeen nostamista on esitettävä kansliatoimikunnan määräämä selvitys.

Oikeus eläke-erään raukeaa, jollei erää ole nostettu kolmen vuoden kuluessa sen eräntymispäivästä.

Edellä 7 ja 8 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa älköön eläkkeensaajalta vaadittako hänen etukäteen ehkä nostamaansa eläkettä takaisin siltä kuukaudesta, jonka aikana eläkeoikeus menetettiin tai oikeus sen saamiseen lakkasi.

10 §.

Tässä laissa säädetty eläke maksetaan eläkkeensaajalle siitä riippumatta, saako hän samanaikaisesti palkkausta valtiolta tai muuta palkkaa.

Jos edustajana toiminut saa muuta eläkettä valtion varoista, vähennetään tämän lain mukaan maksettavasta eläkkeestä puolet, kuitenkin enintään puolet edellä tarkoitetusta muusta eläkkeestä siihen ehkä maksettavine lisäyksineen. Jos eläkkeiden yhteinen määrä on suurempi kuin ylin valtion peruspalkkaisen viran tai toimen haltijalle maksettava eläke lisäyksineen, vähennetään tämän lain mukaan maksettavaa eläkettä vielä sillä määrällä, joka ylittää mainitun ylimmän eläkkeen.

11 §.

Milloin erityisiä syitä on, kansliatoimikunta voi hakemuksesta myöntää ylimääräisen eläkkeen sellaiselle edustajana toimineelle, jota tämä laki ei koske.

Edustajana toimineen leskelle ja orvoiksi jääneille lapsille voidaan niin ikään, jos olosuhteet ovat säälittävät, myöntää valtion varoista ylimääräinen eläke.

Ylimääräisten eläkkeiden osalta on soveltuvin kohdin noudatettava, mitä valtion ylimääräisistä eläkkeistä on voimassa.

viranomaisilta ne tiedot, jotka ovat tarpeen eläkkeen asianmukaista suorittamista varten.

13 §.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1947. Sitä sovelletaan mainittuna päivänä tai sen jälkeen edustajina toimineisiin.

12 §.

Eduskunnan kansliatoimikunnalla on oikeus maksutta saada rekisteri- ja muilta

Laki

valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrättyllä tavalla, lisätään valtiopäiväjärjestyksen 16 §:ään uusi, näin kuuluva 4 momentti:

16 §.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1947.

Edustajan oikeudesta eläkkeeseen säädetään lailla.

Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1947.

Tasavallan Presidentti

J. K. PAASIKIVI.

Oikeusministeri *Eino Pekkala.*

**Perustuslakivaliokunnan mietintö
N:o 49 hallituksen esityksen johdosta laiksi kansanedustajan oikeudesta eläkkeeseen ja laiksi valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta.**

Eduskunta on pöytäkirjanottein 29 päivältä maaliskuuta 1947 lähettänyt perustuslakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen edellä mainitun esityksen n:o 25. Tämän johdosta valiokunta, pyydettyään ja saatuaan esityksestä valtiovarainvaliokunnalta lausunnon n:o 4, joka painettuna liitetään tähän mietintöön, sekä kuultuaan pääjohtaja J. W. Minniä ja eduskunnan taloudenhoitajaa, lakitieteenkandidaatti Björn Feiringiä, esittää seuraavaa.

Hallituksen esityksen perusteluissa mainituista syistä perustuslakivaliokunta puoltaa esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä, mutta ehdottaa kuitenkin niihin tehtäväksi eräitä muutoksia. Asiallisesti tärkeimmät muutokset ovat, että eläkevuosien lukeminen alkaisi vasta edustajan täytettyä 30 ikävuotta, mitä muutosta valtiovarainvaliokuntakin on esittänyt, ja että eläkeoikeus tulisi koskemaan kaikkia edustajia yksikamariseen kansanedustuslaitokseen siirtymisestä lukien. Osaltaan siitä johtuen, että eläkeoikeus näin myönnettäisiin entisillekin edustajille, valiokunta ehdottaa eläkeajan laskemista yksinkertaistettavaksi. Niinpä eläke aika laskettaisiin pääsäännön mukaan sen kuukauden alusta, jona vaalit on toimitettu, seuraavien vaalien toimittamiskuukauden alkuun, jolloin käytännöllisesti katsoen tulitaisiin samaan lopputulokseen kuin siinä tapauksessa, että aika lasketaan siitä, jolloin edustaja on julistettu valituksi, siihen asti, kunnes senjälkeiset vaalit on toimitettu. Vajaita kuukausia ei otettaisi huomioon eläkeaikaa laskettaessa eikä eläkettä maksettaessa. Kun muiden valtion varoista suoritettavien eläkkeiden maksaminen on keskitetty valtiokonttoriin, jossa maksattamiseen liittyvät käytännölliset toimenpiteet voidaan koneel-

listetuin menetelmin suorittaa halvoin kustannuksin, ehdotetaan myös kansanedustajien eläkkeiden maksaminen suoritettavaksi valtiokonttorin toimesta. Muut valiokunnan ehdottamat muutokset ovat edellä mainituista johtuvia taikka lähinnä muodollisia.

Valtiopäiväjärjestyksen muuttamista koskevaan lakiehdotukseen, joka on ensiksi käsiteltävä, esitetään tehtäväksi sellaiset muodolliset korjaukset, että lain nimeen lisätään muutettavan pykälän numero ja johtolauseessa sana „määrätyllä” muutetaan sanaksi „säädettyllä” sekä lain voimaantulosäännöksestä poistetaan vuosiluvun viimeinen numero.

Kansanedustajan oikeudesta eläkkeeseen annettavaksi ehdotetun lain 1 §:n 1 momenttiin esitetään lisättäväksi edellä jo mainittu säännös, jonka mukaan eläkeajan lukeminen alkaisi vasta edustajan täytettyä 30 vuotta. Se säännös, että eläkeajaksi luettaisiin peräkkäisten vaalien toimittamiskuukausien 1 päivien välinen aika, ehdotetaan lausuttavaksi uudessa 1 §:n 2 momentissa. Niinkuin edellä on mainittu, tämä muutosehdotus johtuu pyrkimyksestä helpottaa eläkeajan laskemista. Kun valtiopäiväjärjestyksen 3 §:n 3 momentin mukaan edustajan toimivalta alkaa silloin, kun hänet on julistettu valituksi, ja jatkuu, kunnes senjälkeiset vaalit on toimitettu, tuottaisi näiden, osittain tulkinnanvaraisten ajankohtien määrääminen varsinkin aikaisemmin edustajina toimineiden osalta käytännöllisiä vaikeuksia. Poikkeuksena edellä mainitusta pääsäännöstä lakkaisi eläkeajan lukeminen kuitenkin ennen uusia vaaleja siinä tapauksessa, että edustajan toimi sitä ennen lakkaa, niinkuin asiantuntijalaita on esim. silloin, kun edustaja pyynnöstään vapautetaan toimestaan tai hänet

nimetään johonkin valtiopäiväjärjestyksen 9 §:ssä mainittuun virkaan. Milloin varamies kutsutaan edustajaksi, hänen oikeutensa lukea hyväkseen eläkevuosia taas alkaisi siitä, jolloin hän eduskunnan työjärjestyksen 3 §:n 3 momentin mukaisesti ryhtyy tointaan hoitamaan. Muissa kuin juuri mainituissa tapauksissa noudatettaisiin eläkeaikaa laskettaessa edellä sanottua pääsääntöä riippumatta esim. siitä, onko edustajaksi valittu heti ryhtynyt tointaan hoitamaan tai onko hänelle myönnetty ja missä määrin lomaa.

Koska eläkeajaksi luettaisiin vaalien toimittamiskaukasien 1 päivien välinen aika, on 1 §:n 1 momentin ja 3 §:n sanamuotoa muutettava. Se periaate taas, että eläke aina ehdotetaan maksettavaksi kalenterikuukauden alusta, vaatii 6 §:n muuttamista, minkä lisäksi ehdotuksen 8 §:ään on otettava uusi 2 momentti, jossa tämä periaate määrätään siinä tarkoitetuissa tapauksissa noudatettavaksi.

Kun valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen 30 päivänä joulukuuta 1924 annetun lain 15 §:ssä on eläkkeensaajien oikeuksien turvaamiseksi sille, jolta laillinen eläke on kielletty, annettu oikeus valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen, ja tämä valitusoikeus on yleisluontoinen sekä riippumaton siitä, mikä viranomainen asiasta on päättänyt, ehdotetaan tällainen valitusoikeus nimenomaisin säännöksin annettavaksi myös kansliatoimikunnan eläkeasiassa antamasta päätöksestä. Tätä tarkoitettava säännös näyttää parhaiten soveltuvan lakiehdotuksen 5 §:ään uutena 2 momenttina.

Sen johdosta, että eläkkeiden maksaminen aikaisemmin mainituista syistä annettaisiin valtiokonttorin tehtäväksi, on lakiehdotuksen 9 §:n 1 momenttia ja 12 §:ää muutettava. Voidakseen hoitaa tämän teh-

tävän valtiokonttorin on saatava kansliatoimikunnalta tieto sen myöntämistä eläkkeistä. Kun valtiokonttori olisi velvollinen valvomaan eläkkeiden maksattamista, tulisi kansliatoimikunnan 12 §:n 2 momentin mukaan toimittaa sille muitakin selvityksiä, kuten tiedot niistä eduskunnan ehkä tekemistä päätöksistä, jotka vaikuttavat eläkkeensaajan oikeuteen. Samassa momentissa ehdotetaan myös säädettäväksi, että muidenkin viranomaisten olisi virkamiesten eläkkeistä voimassa olevia säännöksiä vastaavasti tehtävä valtiokonttorille sen suorittamaa valvontaa varten tarpeelliset ilmoitukset.

Koska erityisesti sen johdosta, että eläkkeiden maksattaminen siirrettäisiin valtiokonttorille, voi olla tarpeen asetuksella antaa tarkempia säännöksiä lain soveltamisesta, esitetään lakiehdotukseen otettavaksi uutena 13 §:nä tämänsisältöinen säännös. Hallituksen esityksen 13 § muuttuu tämän johdosta 14 §:ksi.

Jos ehdotettua lakia sovelletaan, niinkuin perustuslakivaliokunta katsoo aiheelliseksi, kaikkiin yksikamarisessa eduskunnassa edustajina toimineisiin, on hallituksen ehdotuksen 13 § muutettava tämän mukaisesti. Kun yksikamarisen eduskunnan ensimmäiset, vuoden 1907 valtiopäivät alkoivat 23 päivänä toukokuuta 1907, esitetään eläkevuosien lukeminen alkavaksi aikaisin-taan 1 päivästä toukokuuta 1907. Tästä samoin kuin myös siitä, mistä alkaen entiset edustajat saisivat eläkettä nostaa, ehdotetaan otettavaksi säännös puheena olevaan, 14 §:ksi muuttuvaan pykälään.

Sen mukaisesti, mitä edellä on lausuttu, perustuslakivaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä puheena olevat lakiehdotukset näin kuuluvina:

Laki

valtiopäiväjärjestyksen 16 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla, lisätään valtiopäiväjärjestyksen 16 §:ään uusi, näin kuuluva 4 momentti:

16 §.

Tämä laki tulee voimaan
kuuta 194 (poist.).

päivänä

Edustajan oikeudesta eläkkeeseen säädetään lailla.

Laki

kansanedustajan oikeudesta eläkkeeseen.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Kansanedustajalla, joka kolmekymmentä ikävuotta täytettyään on yhtäjaksoisesti tai eri aikoina (poist.) ollut edustajana kymmenen tämän lain mukaisesti laskettua eläkevuotta, on oikeus saada valtion varoista eläkettä sen mukaan, kuin jäljempänä säädetään.

Eläkevuosiksi luetaan jokaiselta vaalikaudelta, joksi edustaja on valittu, edustajanvaalien toimittamiskuukauden 1 päivän ja lähinnä seuraavien vaalien toimittamiskuukauden 1 päivän välinen aika. Jos varamies kutsutaan edustajaksi, hänen oikeutensa lukea hyväkseen eläkevuosia alkaa siitä, jolloin hän ryhtyi tointaan hoitamaan. Edustajantoimen lakatessa kesken vaalikautta lakkaa myös eläkeajan hyväksi lukeminen.

Eläkevuodet lasketaan täysin kuukausin.

2 §.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

3 §.

Täysi eläke vastaa kahdeksanteentoista palkkausluokkaan kuuluvan peruspalkkaisen valtion viran tai toimen haltijalle tulevaa täyttä eläkettä siihen ehkä maksettavine lisäyksineen. Tämä eläke annetaan edustajana toimineelle, jolla on kaksikymmentä tai useampia eläkevuosia. Kymmenen eläkevuotta oikeuttaa kymmeneen kahdenteenkymmenenteen osaan täyden eläkeen määrästä ja jokainen niitä seuraava täysi eläkevuosi lisäksi yhteen kahdenteenkymmenenteen osaan siitä, kunnes täysi eläkemäärä saavutetaan.

4 §.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

5 §.

Tämän lain mukaan annettavat eläkkeet myöntää hakemuksesta eduskunnan kansliatoimikunta.

Joka katsoo, että kansliatoimikunta on kieltänyt häneltä sellaisen eläkkeen, mihin hänellä laillisesti on oikeus, saa hakea kansliatoimikunnan päätökseen muutosta kor-

keimmassa hallinto-oikeudessa kolmenkymmenen päivän kuluessa tiedon siitä saatuaan.

6 §.

Eläke maksetaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jolloin oikeus eläkkeen saamiseen syntyi, mikäli kansliatoimikunnalle osoitettu hakemus on eduskunnan kansliaan annettu kuuden kuukauden kuluessa oikeuden syntymisestä. Jos hakemus tehdään myöhemmin, eläke maksetaan hakemuksen antamispäivää lähinnä seuraavan kuukauden alusta.

7 §.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

8 §.

Eläkkeensaajalla ei ole oikeutta saada eläkettä siltä ajalta, jona hän

1) eläkkeen myöntämisen jälkeen uudelleen edustajaksi valittuna saa edustajanpalkkiota;

2) muusta syystä kun holhouksen alaiseksi asettamisen takia on vaalioikeutta vailla; tai

3) rangaistuslaitoksessa kärsii välittömästi tuomittua vapausrangaistusta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun keskeytyksen päätyttyä eläke maksetaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja esittää valtiokonttorille selvityksen siitä, että hänellä jälleen on oikeus saada eläke.

9 §.

Eläke maksetaan valtiokonttorin toimesta kuukausittain sen kuukauden loppuun saakka, jonka aikana eläkkeensaaja on kuollut. Sitä varten kansliatoimikunnan on toimitettava valtiokonttorille samanlainen selvitys, kuin valtion viran tai toimen haltijoille myönnettyjen eläkkeiden osalta on säädetty. Eläkkeensaaja on myös velvollinen esittämään valtiokonttorille sen vaatiman selvityksen.

Oikeus eläke-erään raukeaa, jollei erää ole nostettu kolmen vuoden kuluessa sen eräntymispäivästä.

Edellä 7 ja 8 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa alkoon eläkkeensaajalta vaadittako hä-

nen etukäteen ehkä nostamaansa eläkettä takaisin siltä kuukaudelta, jonka aikana eläkeoikeus menetettiin tai oikeus sen saamiseen lakkasi.

10 ja 11 §.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

12 §.

Valtiokonttorin on valvottava, että tässä laissa säädettyä eläkettä ei makseta, jos eläkeoikeus on menetetty tai oikeus eläkkeen saamiseen lakannut, ja että eläkettä ei suoriteta 10 §:n vastaisesta.

Valvontaa varten kansliatoimikunnan on ilmoitettava valtiokonttorille tiedossaan olevista, asiaan vaikuttavista seikoista. Niin ikään on rekisteri- ja muiden viranomaisien, jotka valtion viran tai toimen haltijain eläkkeitä koskevien säännösten mukaan ovat velvollisia tekemään ilmoituksia valtiokonttorille, tehtävä valtiokonttorille myös tässä laissa tarkoitettua valvontaa varten tarpeelliset ilmoitukset.

Samalla perustuslakivaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi käsitellä valtiopäiväjärjestyksen muuttamista

Helsingissä 16 päivänä kesäkuuta 1947.

Asian käsittelyyn ovat valiokunnassa otaneet osaa puheenjohtaja Ahmavaara, varapuheenjohtaja Kujala ja jäsenet Annala,

Valtiokonttorilla on oikeus maksutta saada rekisteri- ja muilta viranomaisilta ne selvitykset, jotka ovat tarpeen eläkkeen asianmukaista suorittamista varten.

13 § (uusi).

Tarkempia määräyksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa asetuksella.

14 (13) §.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 194 (poist.). Sitä sovelletaan vuoden 1907 valtiopäivillä tai sen jälkeen edustajina toimineisiin ja eläkevuosien lukeminen alkaa aikaisintaan 1 päivästä toukokuuta 1907.

Niille, jotka tämän lain tullessa voimaan saavat eläkeoikeuden, maksetaan eläke siinä tapauksessa, että hakemus tehdään kuuden kuukauden kuluessa lain voimaan tulemisesta, sitä seuraavan kuukauden sekä muussa tapauksessa hakemuksen antamispäivää lähinnä seuraavan kuukauden alusta.

koskevan lakiehdotuksen valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 2 momentissa säädettyllä tavalla.

Jern, Kivisalo, Kytömaa, Kölli, Laine, Paasivuori, Puumalainen, Stenberg ja Tainio sekä varajäsenet Lumme ja Penttala.

Vastalause.

Käsitellessään hallituksen esitystä N:o 25 laiksi kansanedustajan oikeudesta eläkkeeseen ja laiksi valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta on perustuslakivaliokunnan enemmistö päättänyt kannanottoon, jota emme ole voineet hyväksyä. Vaikka periaatteessa myöntäisikin oikeaksi eläkeoikeuden, on kuitenkin huomioitava monia näkökohtia, jotka puhuvat esityksen mukaista eläkeoikeutta vastaan. Puuttumatta tässä yh-

teydessä valiokunnan enemmistön hyväksyttäväksi esittämän lain yksityiskohtiin, joiden käsittelyyn emme ole valiokunnassa vaikuttaneet, koska olemme asettuneet vastustamaan lakia kokonaisuudessaan, esitämme näkökohtina, jotka puhuvat esityksenmukaista eläkeoikeutta vastaan:

On otettava huomioon maamme nykyinen vaikea taloudellinen tila, joka estää monien tärkeiden ja välttämättömienkin so-

siaalistien parannusten toteuttamisen. Ei valtion eikä yhteiskunnan taholta ole voitu turvata riittävää eläkettä monille erittäin vaikeassa taloudellisessa asemassa oleville kansalaisille, jotka ovat koko elämänsä uurastaneet kansakuntamme elinehtojen parantamiseksi. Ei olisi oikein, että kansanedustajat turvaisivat vain oman etunsa, kun samanaikaisesti ei voida helpottaa näiden yhteiskuntaa hyödyttäneiden vanhusten erittäin vaikeaa elämää.

Valiokunnan enemmistö on laajentanut eläkkeiden saannin mahdollisuuksia siitäkin, mitä ne olivat hallituksen esityksessä. Mielestämme on kyllä oikein, että varatomiin kansanedustajien vanhuus turvataan taloudellisesti. Koska kuitenkin kansanedustajain tehtävä ei ole läheskään kaikille ainoa toimi ja ansio, eikä useimpien edustajien toimeentulo ja varallisuus perustu yksinomaan edustajapalkkioon edustajana oloaikaanakaan, ei mielestämme ole tarpeen, että heille varataan juuri tästä

Helsingissä kesäkuun 16 päivänä 1947.

Eino Tainio.
Toivo Kujala.

tehtävästä vanhuuden turva silloinkin, kun siihen ei ole taloudellista tarvetta.

Kun vaikeassa taloudellisessa asemassa olevien kansanedustajain vanhuudenturva voidaan järjestää ylimääräisillä eläkkeillä, ei tämänkään vuoksi eläkeoikeuden hyväksyminen esityksen mukaisessa laajuudessa olisi välttämätön, varsinkin kun sanottua ylimääräistä eläkettä voitaisiin korottaa ja sen saantia helpottaa.

Edellä olevaan vedoten esitämme,

että eduskunta hylkäisi molemmat lakiesitykset.

Samalla esitämme eduskunnan hyväksyttäväksi toivomuksen,

että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin ylimääräisten eläkkeiden saannin helpottamiseksi vähävaraisille entisille kansanedustajille ja eläke-summan korottamiseksi.

Elli Stenberg.
V. Puumalainen.

EDUSKUNNAN
VALTIOVARAINVALIOKUNTA.

Helsingissä,
15 päivänä huhtikuuta 1947.
Lausunto N:o 4.

Perustuslakivaliokunnalle.

Perustuslakivaliokunta on 9 päivänä kuluvaa huhtikuuta päivätyssä kirjelmässään n:o 17 eduskunnan päätöksen mukaisesti pyytänyt valtiovarainvaliokunnan lausuntoa hallituksen esityksestä n:o 25 laiksi kansanedustajan oikeudesta eläkkeeseen ja laiksi valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta. Tämän johdosta valtiovarainvaliokunta lausuntonaan kunnioittaen esittää seuraavaa.

Hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen valiokunta pitää ehdotetun kansanedustajain eläkelain säätämistä asianmukaisena ja ilmoittaa sen vuoksi puoltavansa esityksen hyväksymistä. Kun kuitenkin valtion viran ja toimen haltijan eläkevuosiksi säännöllisissä tapauksissa lasketaan vain ne vuodet, mitkä hän 30 vuotta täytettyään

on ollut valtion palveluksessa, ja kun valiokunnan käsityksen mukaan ei ole olemassa perusteltua syytä myöntää kansanedustajalle laajempaa oikeutta eläkevuosien laskemiseen, olisi lakiehdotus valiokunnan mielestä mainitussa suhteessa saatettava yhdenmukaiseksi valtion viran tai toimen haltijain eläkeoikeutta koskevan lain kanssa.

Valtiovarainvaliokunta, joka muissa suhteissa ei ole havainnut esitykseen sisältyvien lakiehdotusten asiasisällön suhteen muistuttamisen aihetta, näin ollen mielipiteenään lausuu,

että esitykseen sisältyvät lakiehdotukset olisi edellä mainituin muutoinkin hyväksyttävä.

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:

Viljo Rantala.

J. Rautapää.

Eriäviä mielipiteitä.**I.**

Käsityksemme mukaan olisi hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus tässä muodossaan hylättävä ja tämä, monessa tapauksessa kylläkin varsin tarpeellinen eläkeysymys ratkaistava toisella tavalla, esimerkiksi niin, että niille kansanedustajantoi-

nessa kauan olleille, jotka tarvitsevat eläkettä, se myönnettäisiin ylimääräisen eläkkeen muodossa. Näin ollen lausumme mielipiteenämme,

että esitys olisi hylättävä.

Helsingissä 15 päivänä huhtikuuta 1947.

Teuvo Valanne.

Sulo J. Teittinen.

Felix Seppälä.

II.

Kun monet tärkeät sosiaalisen huollon kysymykset vielä ovat rahataloudellisista syistä ratkaisematta, emme pidä hallituksen esittämän lain säätämistä tässä vai-

heessa välttämättömänä, vaan ilmoitamme olevamme sitä mieltä,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset olisi hylättävä.

Helsingissä 15 päivänä huhtikuuta 1947.

PaaVo Leskinen.

Mikko Järvinen.

V. Riihinen.

V. Metsäranta.

III.

Valiokunta on lausunnossaan asettunut sille kannalle, että nyt säädettävä, kansanedustajan oikeutta eläkkeeseen koskeva laki olisi hallituksen esityksen mukaisesti ulotettava koskemaan ainoastaan lain voimaantullessa tai sen jälkeen edustajina toimivia henkilöitä. Mielestämme tämä menettely on kohtuuton ennen lain voimaantuloa edustajina toimineisiin, lukuisissa ta-

pauksissa hyvinkin ansioituneisiin kansalaisiin nähden. Lausumme näin ollen olevamme sitä mieltä.

että lakiehdotusta olisi siten muutettava, että laki tulisi koskemaan myös aikaisemmin edustajina toimineita henkilöitä.

Helsingissä 15 päivänä huhtikuuta 1947.

Viljo Rantala.

Matti Lepistö.

M. O. Lahtela.

Lauri Riikonen.

J. E. Hästbacka.

Suuren valiokunnan mietintö N:o 60 hallituksen esityksen johdosta laiksi kansanedustajan oikeudesta eläkkeeseen ja laiksi valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta.

Suuri valiokunta on, käsiteltään yllämainitun asian, päättänyt yhtyä kannattamaan lakiehdotuksia perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 49 ehdotetuina muutoksina ja ehdottaa siis kunnioittaen,

että Eduskunta hyväksyisi lakiehdotukset perustuslakivaliokunnan ehdotuksen mukaisina.

Samalla suuri valiokunta myös puolestaan ehdottaa,

että Eduskunta käsittelee valtiopäiväjärjestyksen 16 §:n muuttamista koskevan lakiehdotuksen valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Helsingissä 17 päivänä syyskuuta 1947.

**Eduskunnan vastaus Hallituksen esitykseen
laiksi kansanedustajan oikeudesta eläkkeeseen ja laiksi
valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta.**

Eduskunnalle on annettu Hallituksen esitys N:o 25 laiksi kansanedustajan oikeudesta eläkkeeseen ja laiksi valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta, ja Eduskunta, jolle Perustuslakivaliokunta on asiasta antanut mietintönsä N:o 49, on valtiopäivä-

järjestyksen 67 §:ssä säädetyn käsittelyn jälkeen päättänyt

*hyväksyä seuraavan lakiehdotuksen
jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin
vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin
valtiopäiviin:*

Laki

valtiopäiväjärjestyksen 16 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla, lisätään valtiopäiväjärjestyksen 16 §:ään uusi, näin kuuluva 4 momentti:

16 §.

Tämä laki tulee voimaan .. päivänä
.....kuuta 194..

Edustajan oikeudesta eläkkeeseen säädetään lailla.

Samalla Eduskunta on valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyn käsittelyn jälkeen päättänyt

lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin:

jättää seuraavan lakiehdotuksen

Laki

kansanedustajan oikeudesta eläkkeeseen.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Kansanedustajalla, joka kolmekymmentä ikävuotta täytettyään on yhtäjaksoisesti tai eri aikoina ollut edustajana kymmenen tämän lain mukaisesti laskettua eläkevuotta, on oikeus saada valtion varoista eläkettään mukaan, kuin jäljempänä säädetään.

Eläkevuosiksi luetaan jokaiselta vaalikaudelta, joksi edustaja on valittu, edustajanvaalien toimittamiskuukauden 1 päivän ja lähinnä seuraavien vaalien toimittamiskuukauden 1 päivän välinen aika. Jos varamies kutsutaan edustajaksi, hänen oikeutensa lukea hyväkseen eläkevuosia alkaa

siitä, jolloin hän ryhtyi tointaan hoitamaan. Edustajan toimen lakatessa kesken vaalikautta lakkaa myös eläkeajan hyväksi lukeminen.

Eläkevuodet lasketaan täysin kuukausin.

2 §.

Oikeus eläkkeen saamiseen alkaa, kun eläkkeeseen oikeutettu täyttää kuusikymmentä ikävuotta taikka, jos hän silloin on edustajana, kun hänen edustajantoimensa päättyy.

Mikäli eläkkeeseen oikeutettu 1 momentissa tarkoitettuna ajankohtana on vaalioikeutta vailla muusta syystä kuin holhouksen alaiseksi asettamisen takia taikka rangaistuslaitoksessa kärsimässä välittömästi tuomittua vapausrangaistusta tahi vieraan vallan palveluksessa tai ulkomailla, missä hänen oleskelunsa on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään kolme vuotta, hänellä ei kuitenkaan ole oikeutta eläkkeen saamiseen, ennen kuin hän on jälleen saanut vaalioikeuden, vapautunut rangaistuslaitoksesta, luopunut vieraan vallan palveluksesta tai palannut maahan.

Erityisten syiden perusteella voidaan eläkkeeseen oikeutetulle sen estämättä, mitä edellä on sanottu, myöntää oikeus eläkkeen saamiseen, ennen kuin hän on luopunut vieraan vallan palveluksesta tai palannut ulkomailta maahan, jos muut tässä laissa säädetyt edellytykset ovat olemassa.

3 §.

Täysi eläke vastaa kahdeksanteentoista palkkausluokkaan kuuluvan peruspalkkaisen valtion viran tai toimen haltijalle tulevaa täyttä eläkettä siihen ehkä maksettavine lisäyksineen. Tämä eläke annetaan edustajana toimineelle, jolla on kaksikymmentä tai useampia eläkevuosia. Kymmenen eläkevuotta oikeuttaa kymmeneen kahdenteenkymmenenteen osaan täyden eläkkeen määrästä ja jokainen niitä seuraava täysi eläkevuosi lisäksi yhteen kahdenteenkymmenenteen osaan siitä, kunnes täysi eläkemäärä saavutetaan.

4 §.

Jos edustaja on julistettu edustajantoimensa menettäneeksi, hän menettää myös oikeutensa siihen mennessä olevien eläkevuosiensa hyväkseen lukemiseen taikka, jos hänelle edustajantoimen perusteella on tä-

män lain nojalla aikaisemmin myönnetty eläke, oikeutensa siihen.

5 §.

Tämän lain mukaan annettavat eläkkeet myöntää hakemuksesta eduskunnan kansliatoimikunta.

Joka katsoo, että kansliatoimikunta on kieltänyt häneltä sellaisen eläkkeen, mihin hänellä laillisesti on oikeus, saa hakea kansliatoimikunnan päätökseen muutosta korkeimmassa hallinto-oikeudessa kolmenkymmenen päivän kuluessa tiedon siitä saatuaan.

6 §.

Eläke maksetaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jolloin oikeus eläkkeen saamiseen syntyi, mikäli kansliatoimikunnalle osoitettu hakemus on eduskunnan kansliaan annettu kuuden kuukauden kuluessa oikeuden syntymisestä. Jos hakemus tehdään myöhemmin, eläke maksetaan hakemuksen antamispäivää lähinnä seuraavan kuukauden alusta.

7 §.

Jos eläkkeensaaja ryhtyy vieraan vallan palvelukseen tai eläkkeen myöntämisen jälkeen yhtäjaksoisesti on ollut ulkomailla kolme vuotta, hän menettää oikeutensa eläkkeeseen.

Kansliatoimikunta voi kuitenkin eläkkeensaajan hakemuksesta päättää, ettei eläkettä menetä 1 momentissa mainitusta syystä, taikka, jos oikeus ennen hakemuksen tekemistä jo on menetetty, palauttaa sen aikaisintaan hakemuksen antamispäivästä.

8 §.

Eläkkeensaajalla ei ole oikeutta saada eläkettä siltä ajalta, jona hän

1) eläkkeen myöntämisen jälkeen uudelleen edustajaksi valittuna saa edustajanpalkkiota;

2) muusta syystä kuin holhouksen alaiseksi asettamisen takia on vaalioikeutta vailla; tai

3) rangaistuslaitoksessa kärsii välittömästi tuomittua vapausrangaistusta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua keskeytyksen päätyttyä eläke maksetaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja esittää valtiokonttorille selvityksen siitä, että hänellä jälleen on oikeus saada eläke.

9 §.

Eläke maksetaan valtiokonttorin toimesta kuukausittain sen kuukauden loppuun saakka, jonka aikana eläkkeensaaja on kuollut. Sitä varten kansliatoimikunnan on toimitettava valtiokonttorille samanlainen selvitys, kuin valtion viran tai toimen haltijoille myönnettyjen eläkkeiden osalta on säädetty. Eläkkeensaaja on myös velvollinen esittämään valtiokonttorille sen vaatiman selvityksen.

Oikeus eläke-erään raukeaa, jolle erää ole nostettu kolmen vuoden kuluessa sen erääntymispäivästä.

Edellä 7 ja 8 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa älköön eläkkeensaajalta vaadittako hänen etukäteen ehkä nostamaansa eläkettä takaisin siltä kuukaudesta, jonka aikana eläkeoikeus menetettiin tai oikeus sen saamiseen lakkasi.

10 §.

Tässä laissa säädetty eläke maksetaan eläkkeensaajalle siitä riippumatta, saako hän samanaikaisesti palkkausta valtiolta tai muuta palkkaa.

Jos edustajana toiminut saa muuta eläkettä valtion varoista, vähennetään tämän lain mukaan maksettavasta eläkkeestä puolet, kuitenkin enintään puolet edellä tarkoitettusta muusta eläkkeestä siihen ehkä maksettavine lisäyksineen. Jos eläkkeiden yhteinen määrä on suurempi kuin ylin valtion peruspalkkaisen viran tai toimen haltijalle maksettava eläke lisäyksineen, vähennettäköön tämän lain mukaan maksettavaa eläkettä vielä sillä määrällä, joka ylittää mainitun ylimmän eläkkeen.

11 §.

Milloin erityisiä syitä on, kansliatoimikunta voi hakemuksesta myöntää ylimääräisen eläkkeen sellaiselle edustajana toimineelle, jota tämä laki ei koske.

Edustajana toimineen leskelle ja orvoiksi jääneille lapsille voidaan niin ikään, jos

olosuhteet ovat sääliittävät, myöntää valtion varoista ylimääräinen eläke.

Ylimääräisten eläkkeiden osalta on soveltuvin kohdin noudatettava, mitä valtion ylimääräisistä eläkkeistä on voimassa.

12 §.

Valtiokonttorin on valvottava, että tässä laissa säädettyä eläkettä ei makseta, jos eläkeoikeus on menetetty tai oikeus eläkkeen saamiseen lakannut, ja että eläkettä ei suoriteta 10 §:n vastaisesti.

Valvontaa varten kansliatoimikunnan on ilmoitettava valtiokonttorille tiedossaan olevista, asiaan vaikuttavista seikoista. Niin ikään on rekisteri- ja muiden viranomaisien, jotka valtion viran tai toimen haltijain eläkkeitä koskevien säännösten mukaan ovat velvollisia tekemään ilmoituksia valtiokonttorille, tehtävä valtiokonttorille myös tässä laissa tarkoitettua valvontaa varten tarpeelliset ilmoitukset.

Valtiokonttorilla on oikeus maksutta saada rekisteri- ja muilta viranomaisilta ne selvitykset, jotka ovat tarpeen eläkkeen asianmukaista suorittamista varten.

13 §.

Tarkempia määräyksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa asetuksella.

14 §.

Tämä laki tulee voimaan .. päivänäkuuta 194.. Sitä sovelletaan vuoden 1907 valtiopäivillä tai sen jälkeen edustajina toimineisiin, ja eläkevuosien lukeminen alkaa aikaisintaan 1 päivästä toukokuuta 1907.

Niille, jotka tämän lain tullessa voimaan saavat eläkeoikeuden, maksetaan eläke siinä tapauksessa, että hakemus tehdään kuuden kuukauden kuluessa lain voimaan tulemisesta, sitä seuraavan kuukauden sekä muussa tapauksessa hakemuksen antamispäivää lähinnä seuraavan kuukauden alusta.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 1947.

